

1. Nyelvtudományi alapkutatások

Elméleti nyelvészet

- *Az MTA Lendület – Kvantorhatókör kutatócsoport:* a nyelvi alrendszerek interakciójának vizsgálata az információszerkezet és a természetes nyelvi logikai operátorok értelmezése témájában: a diszjunkció keltette implikátúra feldolgozása, az információszerkezet hatása a kvantifikált kifejezések disztributív és kollektív értelmezésére, a fordított hatókör és prozódia kölcsönhatása, a szintaktikailag jelölt fókusz-szerkezetek értelmezése. Forrás: Lendület 2011-013 intézményi költségvetésbe beépült kerete; költségvetés.
- *Átfogó magyar nyelvtan:* a készülő kéziratok véglegesítése, lektorálása és két-három kötet megjelenítése. Forrás: NKFIH K 120073, költségvetés.
- *Analógiás, Laboratóriumi és Formális Fonológia és Alaktan:* Romani nyelvi adatok gyűjtése, feldolgozása, korpuszépítés. A variáció kutatása a romani morfológiában. Angol szótagszerkezeti jelenségek elemzése: az /l/ velarizációja és vokalizációja, az /r/ disztribúciója és magánhangzókra gyakorolt hatása. A beszélőalkalmazkodás vizsgálata, a magyar Columbia játékkorpusz címkézése, a prozódiai jellemzők kinyerésére alkalmas szoftver bővítése, a játékkorpusz és a dajkanyelvi korpusz automatikus annotálása. A magánhangzó-harmónia fonológiai, pszicholingvisztikai és fonetikai vizsgálata. Az anyák újszülöttekhez intézett beszédének összehasonlítása felnőttekhez intézett beszéddel. Forrás: OTKA K 111961, K 115385, NKFIH K 119863, költségvetés.
- *A kérdő mondatok nyelvtana és pragmatikája:* empirikus kutatás és elméleti diskurzusmodellek vizsgálata a mondatfajták és beszédaktusok témájában és a magyar nyelv kérdő mondatainak használati feltételeivel kapcsolatban. A mondatmód és az alárendelt mondati V2 jelenség vizsgálata az izlandiban és a kapcsolódó diakrón változások elemzése a skandináv nyelvekben. Forrás: NKFIH K 115922, költségvetés.
- *Formális grammatikai, szemantikai és pragmatikai kutatások:* A *Dependency and Directionality* című kutatás befejezése. A magyar főnévi csoport szintaxisának, a rekurciónak és az udmurt mondat bal perifériájának elemzése. Az egydimenziós szintaxis elméleti keret empirikus és elméleti következményeinek vizsgálata. Forrás: OTKA NF 84217, PD 112057; MTA PD 035/2015; költségvetés.

Uráli nyelvészet

- *Az uráli nyelvek mondattanának változása aszimmetrikus kontaktushelyzetben:* A pilot projektben vállalt adatbázis felépítése minden nyelv minden nyelvallapotára (4000 token/kor/nyelv). Az egységes formátumra hozott fájlok és adatok elérhetővé tétele a projekt honlapján és egy nemzetközi nyelvi archívumban. A három vizsgált nyelvben végbemenő mondattani változások elemzése. Forrás: NKFIH K 118079.
- *Uráli szintaxis:* A tundrai nyenyec nyelv alapszórendjének és nem-igei állítmányt tartalmazó mondat szerkezetének kutatása. Az udmurt nem véges mellékmondatok kutatása. A hanti szintaxisról szóló kézikönyv-fejezetek lezárása. Forrás: ERC 15 HU, OTKA 118079, költségvetés.
- *Szociolingvisztika:* Nyelvi és kulturális identitás vizsgálata sarkvidéki városokban élő kisebbségi közösségek tagjai körében. A városi manysi nyelv nyelvi vitalitásának kutatása. A szókölcönzés és interferencia-jelenségek komi-permják–orosz, illetve magyar–horvát viszonylatban. Az északi hanti kétnyelvűség következményeinek vizsgálata különböző szövegtípusokban. Forrás: OTKA K-112476, FNN 107885, költségvetés.

Nyelvtörténet

- *MTA Lendület – Számítógépes latin dialektológia*: az adatbázis fejlesztése: 6000 digitális adatlap rögzítése. Latin történeti-dialektológiai vizsgálatok. Forrás: LP2015-1/2015 sz. MTA Lendület projektum.
- A *Magyar Történeti Generatív Szintaxis* projektumban ó- és középmagyar szövegek normalizálásának folytatása, a morfológiai elemző bővítése. A párhuzamos szövegelemlek adatbázisának fejlesztése és tesztelése. Az egyes urali nyelvekben kimutatható Px-determináció összehasonlító vizsgálata, kísérlet a határozottság kétféle grammatikalizációjának modellezésére. Forrás: OTKA K 112057, PD 112828, költségvetés.
- *Magyar nyelvtörténet*: Adatbázisépítés, a tmk.nyud.hu szuperellenőrzése, szövegnormalizálás, egyértelműsítés, a szociolingvisztikai változók kidolgozása. A vonatkozó kötőszók, a tagadó szórend, a sajátos jelentéstartalom és a mellérendelő szerkesztésmódok vizsgálata. Statisztikai változószabály-elemzés, adatgyűjtés és ismeretterjesztő kötet megírása. Forrás: OTKA K 116217, NKA A2012/N7980, költségvetés.
- *Egyiptológiai kutatások*: A fajúmi kopt dialektus grammatikai rendszerét feltáró kutatás folytatása. Forrás: MTA Bolyai Ösztöndíj BO/00484/15/1.
- *Indoeurópai és anatóliai nyelvészet*: lexikológiai kutatások. Forrás: költségvetés.

2. Nyelvtudományi alkalmazott kutatások

Kísérletes nyelvészet

- *Neuro- és pszicholingvisztikai kutatások*: Komplex anyanyelvi képességeteszt kialakítása, pilótamérése a 4–12 éves korcsoport nyelvi képességeinek profilmérésére a beszélt és írott nyelvi zavarok diagnosztikájának fejlesztése céljából. Részvétel *A korai nyelvfélődés neurokognitív előrejelzőinek vizsgálata* című kutatásban. A rekurzió elsajátításának új megközelítésére irányuló kutatásban a metodika véglegesítése, adatgyűjtés óvodáskorú csoportokkal. Szemmozgás-követéses kísérletek a magyar preverbális fókusznak (preVf) egyéb, a nem szigorúan nyelvi kognitív funkciókra gyakorolt hatásának vizsgálatára. A preVf használatát motiváló kontextusok behatóbb vizsgálata online, internetes kísérleteken keresztül. Az enyhe kognitív zavar és korai Alzheimer-kór felismerését célzó szoftver további fejlesztése, mobiltelefon-alapú alkalmazásra is. A nézőpontváltás fejlődésének vizsgálata óvodásoknál szociolingvisztikai szempontok mentén. A regresszió hipotézis, vagyis a nyelvi képesség felépülésének és leépülésének folyamatait párhuzamba állító elmélet elemzése. Forrás: OTKA 115385, 115544, költségvetés.
- *A kvantorok grammatikája és a nyelvi relativizmus*: A kimerítő fókusz releváns értelmezési tartományának meghatározására, illetve e tartomány relevancián alapuló szűkítésére-tágítására való képesség vizsgálata kisgyermekeknél. Nemzetközi műhelykonferencia rendezése. Forrás: OTKA 108951.

Két- és többnyelvűségi kutatások és szociolingvisztika

- A kapcsolati rítusok és a nyelvi udvariasság vizsgálata a romani társalgásban. A nyelvi udvariassággal kapcsolatos metanyelvi diskurzusok elemzése. A *Réger-hagyaték* feldolgozása: a hangfájlok tartalmainak teljes ellenőrzése, kategorizálása. Forrás: költségvetés.
- A fenntartható kétnyelvűség vizsgálata. A jelnyelvi korai fejlesztést megalapozó kutatások megkezdése. Online jelnyelvi szótár innovatív fejlesztése kutatási és oktatási célokra. A jelnyelvi kontaktusjelenségek empirikus vizsgálata. Oktatásmódszertani kutatások: tudáselsajátítási módok és modern technológiák bevonása. Egy- és kétnyelvű gyermekek szókincsbeli, pragmatikai és kognitív fejlődésének kutatása. Többnyelvűségi kutatások a

romani nyelv és nyelvhasználat körében. Korpuszalapú magyarországi román szótár tervezése és előkészítése. Forrás: MTA SZ-007/2016 Szakmódszertani Projekt, költségvetés.

Fonetika

- A spontán beszédben a mássalhangzók egymásra hatásának, a fonetikai helyzet szerepének, a beszélők közötti variabilitásnak, a fonológiai jelenségek fonetikai vetületének, a fonetikai realizációk nyelvi funkcióval való összefüggésének, a szavak belső időszerkezetének, illetve az egyes morfémák összefüggéseinek, valamint a frázisvégi nyúlás nyelvspecifikus sajátosságainak vizsgálata. Akusztikai-fonetikai elemzések a palatális zárhangok, ill. affrikáták kategorizálásának eldöntésére. A beszédtervezési diszharmónia elemzése. Nemzetközi workshop szervezése. Forrás: OTKA, Fiatal Kutatói Pályázat, három Bolyai pályázat és egy Új Nemzeti Kiválóság Ösztöndíj; költségvetés.

Lexikológiai-lexikográfiai munkálatok

- *A magyar nyelv nagyszótára*: az *el-ez* kezdetű címszavak szócikkeinek írása, szerkesztése. Az *f* és a *h* betűs címszólista véglegesítése, a *k* betűs címszólista készítése. A belső elérésű komplex lekérdezőrendszer létrehozása az XML-állományokban való kereséshez. Elkezdődik a *Magyar történeti szövegtár* fénymásolt forrásainak, valamint a nem szkennelt archivális cédulaanyag digitalizálása. Forrás: költségvetés.
- *Új magyar etimológiai szótár*: a nyers szócikkek szerkesztése. Forrás: költségvetés.

Alkalmazott nyelvészeti kutatások

- A nyelvművelés, helyesírás, stilisztika, retorika, névtan kérdéseinek kutatása. A nyelvi tanácsadói tevékenység technológiai fejlesztése, a helyesírási közönségszolgálat, az elektronikus helyesírási tanácsadás támogatása. A tanácsadási munka során összegyűlt regisztrált anyag feldolgozása. Az *Utónévyportál* adatbázisának bővítése, javítása. Forrás: költségvetés.

3. Nyelvtudományi innováció és fejlesztés

Nyelvtechnológiai fejlesztések

- A kisebb finnugor nyelvekre automatikusan előállított protoszótárak kiértékelése, a létrehozott szótárak feltöltése a Wiktionary-be. Forrás: OTKA FNN 107885.
- *Nyelvtechnológiai kutatások mélytanulási technikák alkalmazásával*: A szóbeágyazások szemantikai hálókval való kapcsolatának kutatása. Neurális hálóra épülő karakternormalizáló fejlesztése. A nem-felügyelt gépi tanulási módszerekkel történő szemantikai modellezés kutatása, és az erre épülő alkalmazások fejlesztése. Forrás: költségvetés.
- Az igei szerkezetek algebrai modelljének kutatása. Forrás: költségvetés.
- Új kutatás indítása, adatbázis építése történeti kriptológia témájában. Forrás: költségvetés, benyújtott COST-pályázat.
- Az *e-magyar* rendszer felhasználói körének bővítése, a rendszer nemzetközi bevezetése. Együttműködés a NAVA-val a rendszer használatba vétele érdekében. Forrás: költségvetés.

Beszédtechnológiai fejlesztés

- A két spontánbeszéd-adatbázis további fejlesztése. Automatikus beszédösszegző rendszer létrehozása. Forrás: költségvetés.